

<? /*

*/ ?>

Wtorek, 29 grudnia 2015

Popradzki Park Krajobrazowy

Popradzki Park Krajobrazowy

Polozenie | **Budowa geologiczna** | **Rzezba** | **Klimat** | **Wody** | **Rezerwaty przyrody** | **Edukacja ekologiczna** | **Ściezki dydaktyczne**

Popradzki Park Krajobrazowy został powołany uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Nowym Sączu w 1987 roku. Zajmuje obszar 52 tys., a wraz z otuliną 76 tys. ha, będąc jednym z największych parków krajobrazowych w Polsce.

Adres:

Popradzki Park Krajobrazowy

Ul. Daszyńskiego 3

33 - 340 Stary Sącz

tel.: (018) 46 09 00

Dyrektor Parku: mgr inż. Tadeusz Wiczersek

Polozenie

Park jest położony w południowej części województwa małopolskiego na pograniczu ze Słowacją. Na wschodzie jego granicę stanowi rzeka Kamienica Nawojowska, natomiast na zachodzie i północy największą z rzek Sądeczynny - Dunajec. Park w całości obejmuje Beskid Sądecki oraz częścią otuliny obszar Małych Pieniin. Beskid Sądecki to rozległe pasmo składające się z trzech samodzielnych grup górskich: Radziejowej, Jaworzyny Krynickiej i Kraczonka zwana też grupą Zimnego - Dubnego, rozdzielonych malowniczą doliną Popradu oraz pełną naturalnej dzikości doliną Muszynki. Główne grzbiety biegną na przestrzeni około 30 km z południowego wschodu na północny zachód. Najwyższe szczyty sięgają 1000 - 1200 m npm. Najbardziej charakterystyczne to Radziejowa 1266 m, Skalka 1168m, Przehyba 1175m, Wielki Rogacz 1182 m, Elaszówka 1023 m. W grupie Jaworzyny Krynickiej powyżej 1000 m npm. wznoszą się Płania Hala, Labowska Hala, Runek oraz Pusta Wielka. Odrębnym charakterem rzeźby i krajobrazu odznacza się leżąca w południowo - wschodniej części Parku grupa Kraczonka. Wzniesienia są tu niższe, bardziej wyrównane i rozdzielają się promieniciele od najwyższego szczytu Kraczonka osiągającego 938 m npm.

budowa

Budowa geologiczna

Obszar Popradzkiego Parku Krajobrazowego w całości leży w obrębie centralnej części płaszczowiny magurskiej, będącej największą jednostką tektoniczną polskich Karpat zewnętrznych. Budują ją utwory nazywane fliszem karpackim, czyli naprężanienegle warstwy piaskowców i łupków z wkładkami margli. Osadziły się one na dnie morza w kredzie i paleogene, następnie zostały wypiętrzone i sfaldowane. Ponieważ w terenie występują różnice zarówno w tonkoności jak i stopniu poszczególnych skał budujących flisz, wyróżniono w ramach płaszczowiny magurskiej w obrębie Beskidu Sądeckiego dwie podjednostki: sądecką na północy oraz nasuniętą na nią od południa podjednostkę krynicką. Zasada różnica pomiędzy nimi polega na występowaniu w strukturze geologicznej podjednostki sądeckiej pstrych łupków pochodzących z paleogenu, których praktycznie brak w strefie krynickiej. Występują w niej natomiast zlepiance i piaskowce gruboławicowe. Najmłodsze utwory holocenicznego pochodzenia rzeczne, a więc otoczaki, żwiry i piaski pokrywają dna dolin. Osobliwością geologiczną jest wypiętrzenie Bryjarki, stanowiące jedną w Beskidzie Sądeckim wychodnię skał magmowych. Bryjarka położona na północ od Szczawnicy zbudowana jest w znacznej części z andezytów, czyli wylewnej skały magmowej. Są to andezyty anfibolowe, składające się z dużych pryzmatów skalnych (plagioklazów) oraz wyluzonych kryształów amfibolowych zanurzonych w ciście skalnym.

poziom

Rzezba

Główny zarys rzeźby Beskidu Sądeckiego powstał w trzeciorzędzie. Po zakończeniu ruchów górotwórczych w mocnienie nastąpiły w płocenie dwukrotnie okresy podnoszenia i denudacji czyli zrównywania powierzchni. Z tego okresu pochodzi dzisiejszy układ grzbietów i dolin. Wypiętrzenie obszaru trwało prawie przez cały plejstocen i trwa nadal.

Cechą charakterystyczną Beskidu Sądeckiego jest młodość rzeźby będąca efektem wciąż zachodzących procesów modelujących powierzchnię Ziemi. Wśród nich dominują powierzchniowe ruchy masowe zachodzące z największą intensywnością w obszarach łęgowo źródłowych prowadzące w konsekwencji do rozciągania i obniżania głównych grzbietów. Pasma Radziejowej i Jaworzyny mają kształt szerokich wałów rozciętych dolinami głębokimi na 400 do 600 m, o zboczach stromych, nachylonych 20 do 40 stopni, zaczynającymi się głębokimi łąkami źródłowymi o charakterze osuwiskowym. Osuwiska są elementem zaznaczającym się w krajobrazie tego obszaru. Najcięższe spośród nich znajdują się w rezerwacie Baniska, na stokach Makowicy nad Rytnem, w pobliżu Kamienia Kingi, na Wietrznych Dziurach.

poziom

Klimat

Ze względu na znaczne urozmaicenie rzeźby, Beskid Sądecki charakteryzują zróżnicowane, zarówno w pionie jak i w poziomie, warunki klimatyczne. Efektem różnic wysokości dochodzących do 900 m jest, podobnie jak w całych Karpatach, występowanie pięter klimatycznych. Najniżej, do 600 - 650 m npm. sięgą wyznaczane przez izotermę roczną 6°C, piętro umiarkowanie ciepłe. Kolejną strefą sięgającą do wysokości około 1100 m npm., wyznaczaną przez średnią roczną temperaturę 4°C, jest piętro umiarkowanie chłodne. Powyżej występuje piętro chłodne z izotermą roczną 2°C. Najcieplejszym miesiącem w roku jest lipiec, najchłodniejszym styczeń. Wiosna rozpoczyna się w dolinach 11 do 15 dni wcześniej niż w szczytowych partiach gór. Początek zimy przypada w obszarach granicznych z Kotliną Sądecką na I dekadę grudnia, natomiast w wyższych partiach gór nawet na I dekadę listopada. Wymienione terminy to także okresy pojawiania się pokrywy śnieżnej. Zanikanie rozpoczyna się od stoków południowych oraz dolin i przypada na marzec, wyżej w górach na kwiecień. Liczba dni z pokrywą śnieżną waha się od 63 do 154.

Ciepłota i niskorostym zjawiskiem w Beskidzie są wcześniejsze i późniejsze przynurki polegające przez inwersje. Obszar Popradzkiego Parku Krajobrazowego charakteryzują korzystne warunki solarne. Latem słońce świeci średnio przez 6,2 do 6,6 godziny, zimą przeciętnie około 2 godziny.

Opady atmosferyczne wykazują wyraźną zależność od wysokości. Roczna suma opadów w partiach przyszczytowych wynosi ok. 1000 mm natomiast poniżej w osłoniętych dolinach 750 do 800 mm. Najbardziej deszczowym miesiącem jest lipiec, najmniej opadów przypada na okres zimy. Układ dolin wyznacza główne kierunki wiatrów z południa na północny zachód. Większość z nich należy do ciepłych wiatrów typu fenowego, występujących najczęściej w okresie zimy i wiosny. Lokalną odmianą tego typu wiatru jest wiejący doliną Popradu wiatr ryterski.

poziom

Wody

Obszar Popradzkiego Parku Krajobrazowego leży w dorzeczu Dunajca i jego prawobrzeżnych dopływów, z których Poprad płyniecy centralnie przez park nadaje mu jednocześnie nazwę. Większe dopływy Popradu to: Wielka Roztoka, Czerwta, Muszyńska, Wierchomlańska i Lomniczańska. Dużą rzeką tego obszaru jest Kamienica Nawojowska odwadniająca wschodnią część Parku z dopływami: Homerka, Labowskim i Ulryniskim potokami. Północną część parku odwadnia Grajcarek do którego wpadają potoki: Skotnicki, Siedki, Stary i Kotelnicy. Sieć rzeczna tego obszaru, podobnie jak w całych Beskidach, jest bardzo gęsta i sięga 4 km/km kw. Rzeki i potoki PPK charakteryzują się dużymi spadkami osiągającymi nawet 130% oraz dużymi wahaniami stanu wód.

Budowa geologiczna oraz charakter zachodzących procesów geomorfologicznych powodują bogactwo występowania naturalnych wypływów w postaci licznych źródeł, młak i wysięków. Ich gęstość sięga 7-12 na km. Szczególnie cenne są zasoby wód mineralnych występujących w południowej części parku. Szacuje się, że stanowi one 20% zasobów wód mineralnych Polski. Mimo iż brak tutaj większych jezior to charakter osuwiskowej rzeźby sprzyja tworzeniu się licznych małych zbiorników wodnych znacznie podnosząc wartości retencyjne obszaru. Do bardziej znanych należą staw w rezerwacie Baniska, jeziorka na polanie Stawy czy pod Sołbem Zarzeckim.

poziom

(P)

Rezerwaty przyrody

Na 14 rezerwatów przyrody utworzonych dotąd na terenie Beskidu Sądeckiego aż 12 to rezerwat leśne. Najstarszy rezerwat przyrody powstał na terenie dzisiejszego parku około roku 1906, a najmłodszy w 1996 roku. Niektóre z rezerwatów są łatwo dostępne (Labowiec, Barnowiec) lub wręcz udogodnione (Las Lipowy Obrożyńska), ale są także rezerwaty trudne do penetracji i niezbyt często odwiedzane. Sieć rezerwatów uzupełnia kilkadziesiąt pomników przyrody.

Barnowiec

Rok założenia ok. 1924 (pierwsze wzmianki już w 1906) potwierdzony zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 1957 r. Pow. 21,61 ha.

Rezerwat położony jest na wschodnim stoku Góry Sokolowskiej (Barnowca) w Pasmie Jaworzyny Krynickiej. Obiekt posiada wiele urozmaiconą rzeźbę osuwiskową.

Labowiec

Rok założenia ok. 1924 (pierwsze wzmianki ok. 1906) potwierdzony zarządzeniem Ministra LiPD z 1957 r. Pow. 10,30 ha.

Ulryn

Rok założenia 1924 (pierwsze wzmianki już ok. 1906) potwierdzony zarządzeniem Ministra LiPD z 1958 - Dawna nazwa rezerwatu to: Medwiedzka. Pow. 10, 72 ha.

Las Lipowy Obrożyńska

Rok założenia 1919 potwierdzony zarządzeniem Ministra LiPD z 1957 r. Pow. 100, 38 ha.

Wierchomla

Rok założenia 1983. Pow. 25, 37 ha. Teren jest urozmaicony morfologicznie.

Łembarczek

Rok założenia 1985. Pow. 47,16 ha.

Kłodne nad Dunajcem

Rok założenia 1964. Pow. 89,13 ha.

Pusta Wielka

Rok założenia 1963. Pow. 3,31 ha.

Baniska.

Rok założenia 1924 potwierdzony zarządzeniem Ministra LiPD z 1955 r. Pow. 55,52 ha.

Hajnik

Rok założenia 1974. Pow. 16,90 ha.

Nad Kotelnicyznym Potokiem

Rok założenia 1959. Pow. 26,50 ha.

Rezerwat Zembrze

Utworzony w 1966 r. Wielkość rezerwatu - 44,67 ha i otuliny - 148,74 ha.

poziom

Edukacja ekologiczna w Parku

W zarządzie Popradzkiego Parku Krajobrazowego prowadzone są zajęcia z edukacji ekologicznej. Zajęcia prowadzone są w formie wykładu trwającego ok. 45-60 minut popartego przeziściami lub filmem video. Tematyka zajęć jest związana z działalnością prowadzoną przez Zarząd Parku. Istnieje możliwość poszerzenia tematyki w zależności od zainteresowań grupy. W ramach zajęć przekazywane są materiały reklamowe i dydaktyczne. Zajęcia są bezpłatne. Zarząd Parku proponuje, aby wykłady o przyrodzie parku były połączone z wyjazdem w teren. Zarząd Parku zainteresowany jest także propagowaniem rolnictwa ekologicznego na terenach chronionych.

poziom

Ściezki dydaktyczne na terenie Popradzkiego Parku Krajobrazowego

Na terenie PPK znajdują się dwie ścieżki przyrodniczo - dydaktyczne. Pierwszą ścieżkę utworzono w 1990 r. w rezerwacie "Las Lipowy Obrożyńska". Jest to jeden z najcenniejszych kompleksów lasu liściastego (grądu) na terenie Beskidów. Położony jest w pobliżu Szczawnika koło Muszyny, na zboczach gór Mikowej. Gatunkiem tworzącym drzewostan jest lipa drobnolistna, której towarzyszy jodła, świerk i buk.

Przyrodnicza ścieżka na terenie Roztoki Ryterskiej jest drugą tego rodzaju ścieżką na terenie PPK. Znajduje się ona we wschodniej części pasma Radziejowej. Obejmuje prawie w całości zlewnie potoku Roztoka Wielka. Ścieżka ta ma na celu zapoznanie zwiedzających, głównie młodzieży szkolną, z bogactwem przyrodniczym tej części Beskidu Sądeckiego. Stanowi ona poglądową lekcję z biologii, geografii, ekologii, historii osadnictwa, uczy poznać i chronić przyrodę gór. Na trasie ścieżki wyznaczono 21 przystanków, które pozwalają na zapoznanie się z różnymi gatunkami roślin i zwierząt, z piętrowym układem roślinności, z osobliwościami przyrody nieożywionej, z rozległymi panoramami roztaczającymi się z licznych punktów widokowych.